

דף מקורות - פרשת עקב – אהבה כובשת

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכ' מנחם אב תשע"ו

א. דברים י"ב - ועתה ישראל מה ד' אלוקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ד' אלוקיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את ד' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך. אור החיים - ..לפי שיש ב' הדרגות שחפץ ה' מישראל עשות, והם זו למעלה מזו. א' היא היראה, למעלה ממנה האהבה, ואמר להם שאינו מבקש מהם כי אם היראה, וטעם הדבר היא לפי שהיראה תסובב אתכם ללכת בכל דרכיו.. ולא זו בלבד מגיעתו אלא עוד לו ולאהבה אותו הרי שהיראה היא פתח ליכנס לשער האהבה, ולזה.. דקדק לומר ועתה פירוש מה שהוא שואל ליראה הוא עתה בזמן הזה שאתה בא לישא עול האלוקות אבל אין זה תכלית מה שחפץ ממנו עשות אלא שזה יעמידנו בגדר האהבה.. ובגמרא שאמרו (מגילה כה.) אטו יראה מלתא זוטרת וכו', הכוונה היא כיון שבערך משיגיה גדולה היא.. הגם שבערך האהבה היא למטה ממנה..

ב. דברים י"א - כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת.. לאהבה את ד' אלוקיכם.. כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה.. לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ד' אלוקיכם על פני כל הארץ.. מלבי"ם - שגם בירושת הארץ ובקיומם עליה יש הבדל בין העובד מיראה ובין העובד מאהבה, שהגם שיירשו את הארץ גם אם יעבדו מיראת ה' לבד, בכ"ז אם יעבדו מאהבה.. יתרחב גבול א"י יותר מגבולים הנז' בפ' מסעי ובכבוש יהושע, וכן הבטיחם שאז יתן להם גם ארץ אדום ומואב ובני עמון שהם קיני קנזי וקדמוני שהבטיח לאברהם, שעתיד ליתן להם כל אלה בימות המשיח..

ג. ילקו"ש ואתחנן תתלז' - ואהבת את ה' אלוקיך, עשה מאהבה, הפריש בין העושה מאהבה לעושה מיראה, העושה מאהבה שכרו כפול ומכופל.. סוטה לא' - תניא רבי מאיר אומר נאמר ירא אלוקים באיוב ונאמר ירא אלוקים באברהם מה ירא אלוקים האמור באברהם מאהבה אף ירא אלוקים האמור באיוב מאהבה ואברהם גופיה מנלן דכתיב (ישעיהו מא) זרע אברהם אוהבי.. אגרת מד' - התכונה הישראלית האמיתית, הקבועה בעומק הנשמה העברית, היא ברכת אברהם אבינו ע"ה, שהעיד עליו הכתוב: "זרע אברהם אוהבי" (ישעיהו מא). עצם החיים הישראליים הם כלולים רק בנקודת אהבת השי"ת, ואהבת שמו ית' דוקא בשם ד' אלוקי ישראל. כל יתר תנאי החיים הרבים והרחבים, הפרטיים והכלליים, הנם רק תוצאות ומילואים ליסוד החיים העיקריים.. זאת היא התכונה שלנו הקבועה והקיימת, שהיא אינה צריכה לא מחקר ולא פילוסופיא, ולא שום תבלין שבעולם, לקיומה ולעצם הווייתה. וכל מה שאנו מרחיבים ומשכללים את הדעה וההכרה אינה כי אם כדי ליתן מקום ומרחב להתכונה האלוקית העצמית הזאת, שתתפשט ותתגלה ביותר..

ד. מנחות מג' - תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה.. רש"י - מה.. קרי ביה מאה. תוספות - שואל.. פי' ר"ת דהוי מלא ויש מאה אותיות בפסוק.. נועם אלימלך - מ"ה רמז.. שם של מ"ה, ואמרו חז"ל שלא יתחיל לעלות מיד למדרגה עליונה לשאוף יראה מעולמות עליונים כי אם.. שיתחיל ממדרגה תחתונה לראות רוממות א-ל ממאה ברכות.. קומץ המנחה ב' לב' - דמאה אדנים נגד מאה ברכות שבכל יום דאדנים אותיות אדנות והברכה להשי"ת היא עצמה ברכה לנברא כי נהרא מכיפיה מיברך וכמו שאמרו (סוטה לח:) כל המברך מתברך.

ה. אורות הקודש ד' תכא' - יראת העונש ודאי קודמת היא בזמן ליראת הרוממות ולאהבה. אבל אחר כך, כאשר היראה העליונה מתבססת באדם והאהבה מתחילה להתישב בנשמה, מרוב זיו החכמה האלוקית שמאיר בה, יש שיראת העונש, שנכנסה בעצמות, עד כדי בעיתה חודרת, היא מעכבת את התפשטות האור הקדוש של האהבה ויראת הרוממות, והיא ג"כ גורמת חלאים רעים, נפשיים וגופניים, כלליים ופרטיים. כדי לנקות את הנשמה היחידית, ונשמת הכלל כולו, מאותו הסיג של יראת העונש, המפחידה ומחליאה, נוצר בעולם כל היסוד השלילי. והארס של הכפירה הגסה, המחרבת את העולם, נוסד ביסודו כדי להיות ארס נגדי נגד הסיגים הללו של יראת העונש, כשהיא יורדת מטה מטה, והיא ניתקת מאור התורה מיסוד יראה עילאה, ואהבה אמיתית.

1. אורות ישראל ג' יא' - הנשמה שלנו גדולה היא, חזקה ואדירה, חומות ברזל היא משברת, הרים וגבעות היא מפוצצת, רחבה היא מרחב אין קץ, אי אפשר לה להתכוץ, מוכרחת היא להתפשט, על כל אלה מליוני הנפש הישראליות שלנו, בכל דרגותיהם, בכל עליותיהם וירידותיהם, בכל ההרים שעלו שמה ובכל העמקים שירדו שמה, בכל מרומי קרת שהם עומדים שמה בראש מורם, בכל החורים אשר התחבאו שמה, מעוצר בוז וקלון, עמל ויגון, בכולם בכולם נשמתנו תתפשט, את כולם תחבק, את כולם תחיה ותעודד, את כולם תשיב למקום בית חיינו. מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם.

2. אורות הקודש ג' שכא' - כשאדם הולך ע"פ תומת חינוכו, עומד במצב הפשטות של אמונה וסדר מוסרי מחובר ביראת העונש ואהבת שכר, בתור דבר העקרי, הגורם לכל סיבוב החיים הרוחניים שלו, כל המעשים הטובים והמדות הטובות יונקים אז משורש קטן ושפל זה. כיון שהוא מתעלה, הרי הוא מתחיל לפקח את עיניו, להכיר את הטוב והאור באמתת עצמם, שוכח הוא מעט את עצמו, את פרטיותו, והריהו מכניס את עצמו יותר בחיי הכלל, הטוב הכללי מחל הוא לקחת את לבבו. ומתוך הדליגה הרוחנית הזאת, שהוא דולג מתוך החוג המוגבל באהבת עצמו הצרה אל אהבת הכלל הרחבה, הוא עלול לאבד קנינים, שהם אמנם לכאורה קטנים, אבל באמת נכבדים הם מאד.. לא קל הוא הדבר להכיר את כל התוים המדויקים בתוך ההתרוממות הרוחנית הכללית.. על כן ההכרח מעיק, שכשם שהתעלטה הנפש להיות חיה חיי הכרה בכללותה.. כן תעמיק עוד יותר בחיפוש רוחני עד אשר תבא לאותו המצב, שהמקור הכללי של השאיפה האידיאלית יגלה לפניה את כל מכמניו, והקישור הפנימי לפרטיות הדייקנות של ארחות החיים המעשיים, שהוא עומד הכן על בסיסו בימי הקטנות, ישאר על עמדו, ועוד יותר הידור וחמדת קודש בימי הגדלות, בעת ביכור המחשבה האצילית העליונה, אשר האמת של שכר ועונש לא יהיה עוד הגורם העקרי בדחיפת החיים המוסריים, כ"א התשוקה האידיאלית, לחיים שיש בהם תוכן מדעי ומוסרי במלא מובנו.